

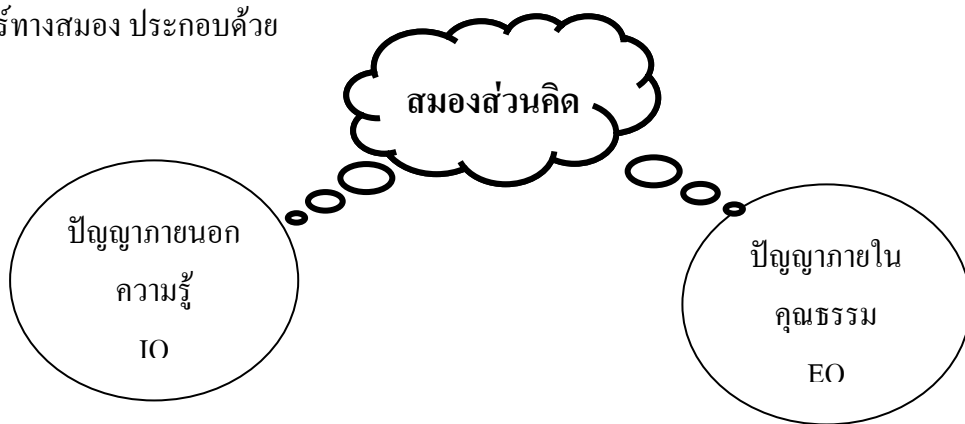
# ประชุมสัมมนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็กปฐมวัย

สุทธิพงษ์ ทองสร้าง

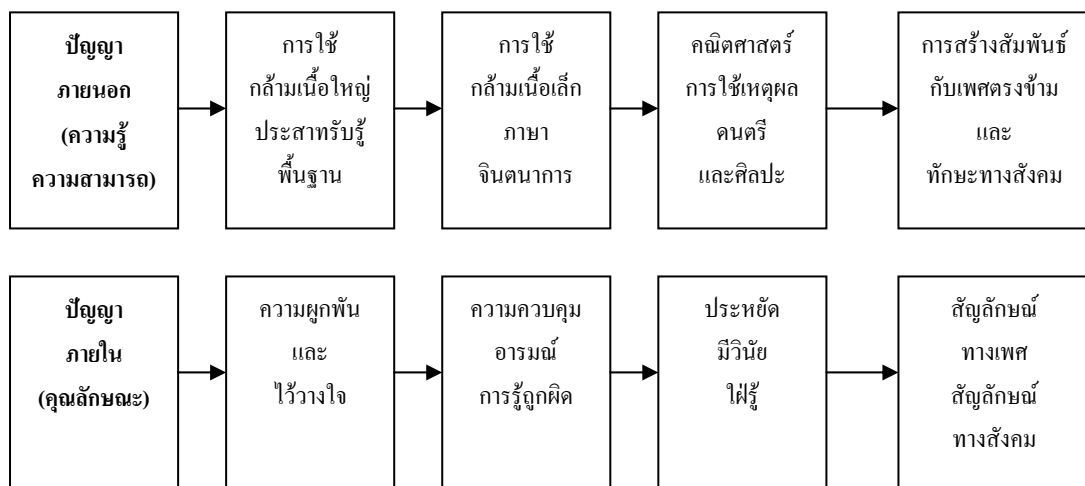
เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็กปฐมวัย

โดย : นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศาสตร์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมสุขภาพจิต)

แนวคิดเรื่อง Brain based learning เป็นส่วนอัศจรรย์ที่สุดของมนุษย์ ซึ่งวางอยู่บนเสา 3 ต้น คือ ศาสตร์ทางสมอง ประกอบด้วย



สมองส่วนคิดด้านหนึ่ง ทำหน้าที่ควบคุมโลก คือ ปัญญาภายนอก และส่วนหนึ่งควบคุมตนเอง คือ ปัญญาภายใน สมองมนุษย์ ในแต่ละวัยจะพัฒนาไปไม่เท่าเทียมกัน สมองหลังสุดพัฒนาก่อน ปฐมวัย จะพัฒนาสมองส่วนกลางก่อน คือ ภาษา ศิลปะ ดนตรี หรือภาษาที่ 2 เป็นการเปลี่ยนแปลงของสมองเชิงคุณภาพ เป็นหน้าต่างแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในวัยนี้ คือ พัฒนาการด้านภาษา เราจึงจัดหน้าต่างแห่งโอกาสให้เด็ก โดยเริ่มจากการกระตุ้นการสัมผัส



การจัดการเรียนรู้ในวัยอนุบาล ต้องทำซ้ำ ๆ อย่างสนุก และให้เข้าใจ มีภาพพจน์ที่ดี โดยให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโตขึ้น เด็กจะเข้าใจและรักในสิ่งนั้น เรียนรู้ค่อย ๆ จากง่ายไปยาก จากประสาทการสัมผัส อย่าเรียนโดยการกระโดด การยัดเยียด การผลีผลาม การให้ทำโจทย์จะทำให้สมองเริ่มต้นใหม่ เด็กจะเรียนรู้ได้ยาก

อย่าทำสิ่งเก่าในชื่อใหม่ ซึ่งเป็นเสาต้นที่สามของสมองที่เติบโตเร็ว (หรือสิ่งเดิมในชื่อใหม่) และเป็นเสาที่ใช้ในการจัดการศึกษามากที่สุดจากเดิมที่มีเสา 2 ต้น แต่ในปัจจุบันไม่ใช่หรือสมองสองซีกไม่ใช่ในปัจจุบันนี้มีมากกว่านั้น ถ้าเราใช้ผิดพลาดของหลัก Brain based learning ทำให้

1. เด็กไม่ได้เรียนรู้ จากผลงานวิจัยของเด็กไทยเด็กมี IQ น้อยลง
2. เด็กเรียนรู้ผิด

ซึ่งสองสิ่งที่กล่าวมาเป็นอุปสรรคการเรียนรู้ ในปัจจุบันเด็กถูกกระตุ้นในสมองส่วน “หยาก” เป็นหลัก

เรากำลังอยู่บนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง ความรู้เป็นสิ่งสำคัญมาก ๆ สมองไม่ว่าของชาติไหน ตั้งอยู่บนรากฐานเดียวกันขึ้นอยู่กับว่าเราจะพัฒนาไปได้แค่ไหน ขอให้ “ทำชื่อใหม่ในสิ่งใหม่”

## เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

โดย : ดร.โกวิท ประวาลพุกภัย

### ① บริหารจัดการ อยากรู้เห็น

1. วางความคาดหวัง ระบบรายงาน
2. นำเสนอระบบการเรียนรู้ ประเมิน
3. นิเทศเน้นผลจริงพัฒนาได้เอง

### ② คุณภาพพัฒนาการ

- รู้สึกทางบวกต่อตนเอง
- การคิด วิธีเรียน รักการเรียน
- ร่างกายแข็งแรง สัมพันธ์ดี
- สื่อสารบรรลุผลได้อย่างมั่นใจ

### ④ คุณภาพผู้เรียน

- แสดงความหมายของทักษะชีวิต
- พัฒนาเอง ผลดีต่อสังคม
- แสดงความหมายของความรู้

### ⑤ คุณภาพผู้สอน

- ค้นพบตนเอง
- คู่มือมาตรฐานปฐมวัย
- ใช้คำถามค้นพบความสัมพันธ์
- บรรยายครบเนื้อหา

### ③ พร้อมขึ้น ป.1

- สังเกต รับรู้ จำแนกได้
  - ใช้ภาษาในการเรียนรู้ได้
  - ริเริ่มและลงมือทำงานอย่างเอาใจใส่ได้
  - ไม่ละงานจนกว่าจะทำเสร็จ
- เน้นรายละเอียดที่สำคัญ

# การนิเทศอย่างไรให้เด็กเกิดการเรียนรู้



เด็กแต่ละคนมีแววใด การเรียนการสอนของครูจะอย่างไรให้แต่ละคนทุกคนได้พัฒนาเต็มที่ ตามแววของเขาที่ต่าง ๆ กัน

**๖ ครูยุคใหม่ต้องสอนคล้อยกับสมองคือ**

ยอมรับตัวเขา	ไม่วางเงื่อนไข
สร้างความมั่นใจ	ทำได้
แนะโดยถาม	ทำแล้วใครได้อะไร ใครชอบ
ให้เลือกเอง	ภูมิใจมากกว่า

**๗ การฝึกอบรมครู**

ด้านปัญญา ประเมินความคิดสร้างสรรค์ (วาด ปั้น โครงงาน ข้อเขียน)

- เหมือนแบบ
- คัดแปลง
- เหมือนจริง
- สร้างสรรค์

**๘ การนิเทศ**

1. เคารพในความเป็นอิสระของโรงเรียนหรือไม่
2. เน้นคุณภาพผู้เรียนหรือเปล่า
3. เพิ่มพูนให้ครูเป็นครูมืออาชีพหรือยัง

**๙ การรายงาน**

รายงานคุณภาพจริง

**๑๐ ครูอนุบาลที่จะสอนแบบ *Brain based learning* ได้ดีคือ**

1. ยิ้มเสมอ
2. คำพูดเชิงบวก
3. อารมณ์เย็นมาก
4. ลดปฏิสัมพันธ์เชิงลบ

## เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

โดย : ผศ.ดร.พัชรี ผลโยธิน

- ☛ ครูอนุบาลมีเทคนิควิธีการอย่างไร ให้เด็กเรียนรู้ไม่เครียดต่อการนำเสนอ เรียนรู้ด้วยความสุข
- ☛ ครูอนุบาลมองข้ามความคิดของเด็กหรือไม่ ให้เด็กคิดตามครูหรือไม่
- ☛ การสอนฝึกให้เด็กคิดตั้งแต่ปฐมวัยหรือไม่
- ☛ อารมณ์ครูสอนให้เด็กมีความสุขหรือไม่ ถ้าเด็กมีความสุขจะเรียนรู้ได้ดี
- ☛ ให้ระวังเทคนิควิธีการในการสอนเด็กปฐมวัย อารมณ์เป็นเรื่องสำคัญ
- ☛ การประเมินต้องรู้พัฒนาการเด็ก
- ☛ การสอนอ่านเขียน การเร่งอ่านเขียนต่างกัน สอนอย่างไร มีเทคนิคอย่างไร สอนผ่านการเล่น เรียนรู้ผ่านการเล่น
- ☛ หลักสูตรเน้นพัฒนาการทุกด้าน ไม่ยึดด้านใดด้านหนึ่ง

### การสอนที่เน้นแบบ *Brain based learning*

#### การแสดงผลภาพจริง

1. ศึกษา วิจัย ใช้ข้อมูลปัญหาชีวิตจริง
2. อภิปรายโต้แย้ง ข้อถกเถียง
3. ทดลอง ตรวจสอบเชิงศาสตร์
4. แปลความ ตีความข้อเขียนวรรณคดี
5. เขียนส่งสารอย่างบรรลุผล

#### ไม่ใช่สภาพจริง

1. เต็มคำในช่องว่างต่อคำให้จบ
2. เลือกคำตอบจากตัวเลือก
3. ตอบปัญหาต้องจำตามแบบ
4. ฝึกทักษะเดี่ยวไม่เป็นรายงาน
5. เขียนประโยคตามแบบล่อย ๆ

วิเคราะห์  
ภาษา ตรรกะ นิมิตสัมพันธ์ กายภาพ

ทำได้จริง  
ดนตรี / สุนทรียะ บุคคลสัมพันธ์

สร้างสรรค์  
รู้จักตน ธรรมชาติ ความมีอยู่จริง

สุขภาพจิตดีได้อย่างไร ประเมินได้อย่างไร

เด็กควรได้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเอง ได้ใช้มือ มาโรงเรียนด้วยความร่าเริง แจ่มใส มีความสุข รับรู้การกระทำของตนเอง

การพัฒนาคนที่ดีคือ KING'S MODEL

- |           |   |
|-----------|---|
| SEARCH    | - เข้าใจ ค้นหาว่าผู้เรียนอยู่ที่ใด                      |
| EMPATHIZE | - เข้าถึง เข้าไปยืนในจุดที่เขาอยู่ และคิดว่าจะพัฒนาอะไร |
| DENENIOPE | - พัฒนา พาเขาเดินก้าวหน้าขึ้น                           |

เรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาครูปฐมวัย

โดย : รศ.ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ / ผศ.ดร.ผดุง พรหมมูล / ผศ.ดร.วรวรรณ เหมชาญาติ

บทบาทของครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อการพัฒนาครูปฐมวัย

1. การลงพื้นที่
2. การวิจัย ผลสำเร็จอยู่ที่การทำงานประสานสัมพันธ์ และการออกแบบการวิจัย
3. บทบาทของครูให้ความรู้ครูในเรื่อง

\* รู้เรื่องหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนการสอน

#### 4. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครู

4.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.2 การสาธิตการสอน 1 สัปดาห์ควบคู่กับครูประจำการ

4.3 ศึกษาดูงานเพื่อโสภททัศน์ที่กว้างของครู (ทุกคน)

4.4 การปฏิบัติงานการเรียนการสอนในชั้นของตน

4.5 นิเทศอย่างสม่ำเสมอจากวิทยากร (อาจารย์ ระดับอุดมศึกษา) ผู้บริหาร โรงเรียนศึกษานิเทศก์ กองการศึกษา

4.6 สัมมนาปัญหาจากการเรียน การสอน การนิเทศ

#### บทบาทของ มศว. ประสานมิตร ต่อการพัฒนาครูปฐมวัย

1. ฟื้นฟูความรู้ เพื่อแก้จุดอ่อน

2. เพิ่มพูนความรู้ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่นักเรียน เพื่อพัฒนาสมองซ้ายขวา โดยให้เด็กคิดเอง ทำเอง

3. สร้างความก้าวหน้าเพื่อเสริมประสบการณ์ สร้างความมั่นใจให้แก่เด็ก

#### งานที่ มศว. ประสานมิตร ทำคือ

1. ส่งเสริมความก้าวหน้าด้วยตนเอง

2. จัดทำวารสารปฐมวัย และมีเว็บไซต์ของมูลนิธิเด็กเข้า Google

3. จัดแหล่งเรียนรู้

4. มีหลักสูตรระยะสั้น จัดอบรมครูทุก ๆ ภาคเรียน และอบรมพี่เลี้ยงเด็ก

5. มีสัมมนาศึกษาดูงาน

6. มีระบบการศึกษาต่อเนื่อง

#### การบริการของ มศว.ประสานมิตร

1. บริการวิทยากร

2. บริการคาราวาน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง (มีนักศึกษาปริญญาเอก โท ตรี)

3. บริการเป็นศูนย์ความรู้ โรงเรียนจัดเอง เก็บเงินเอง มศว.จัดวิทยากรให้ฟรี

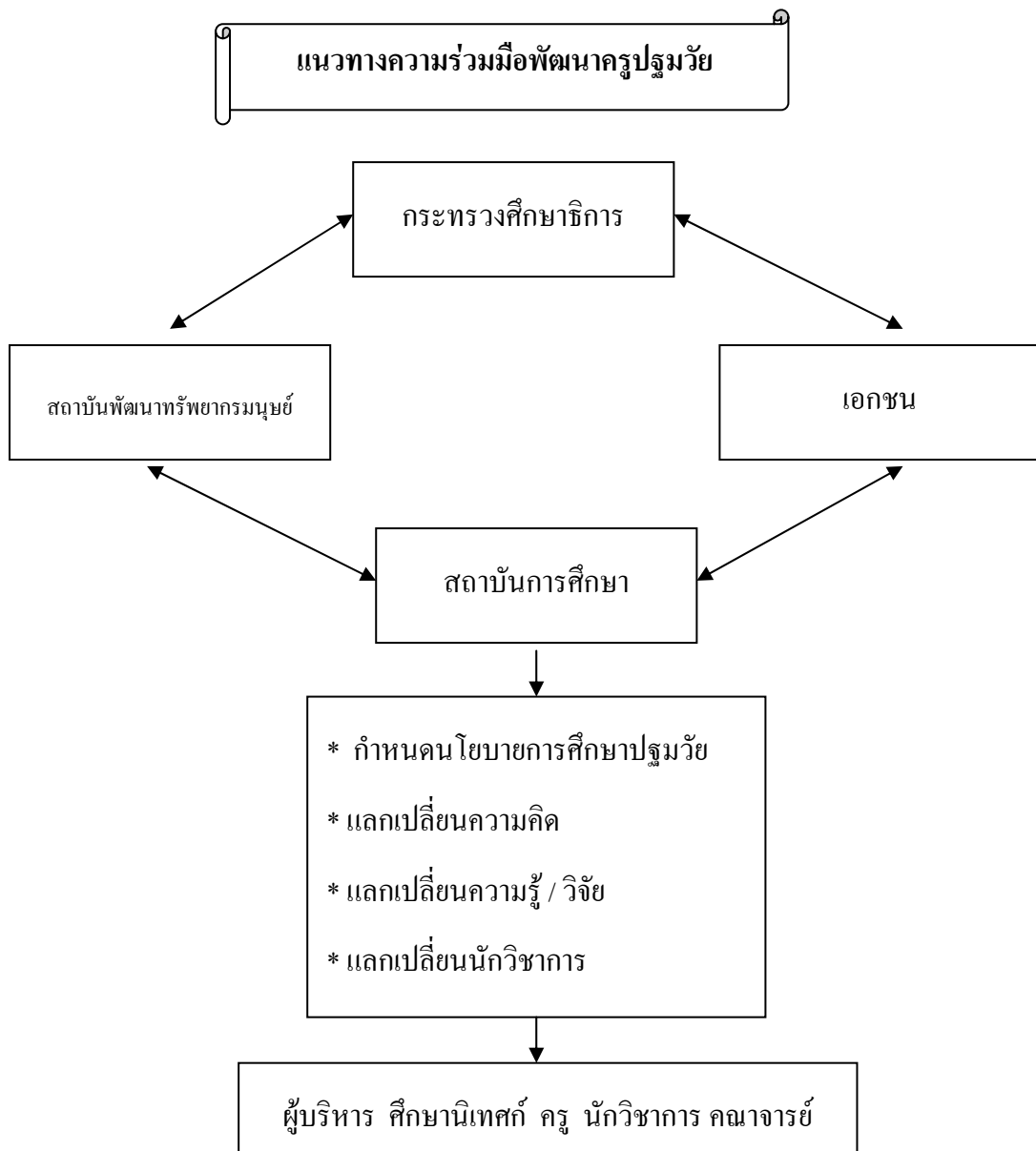


## บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการพัฒนาครูปฐมวัย

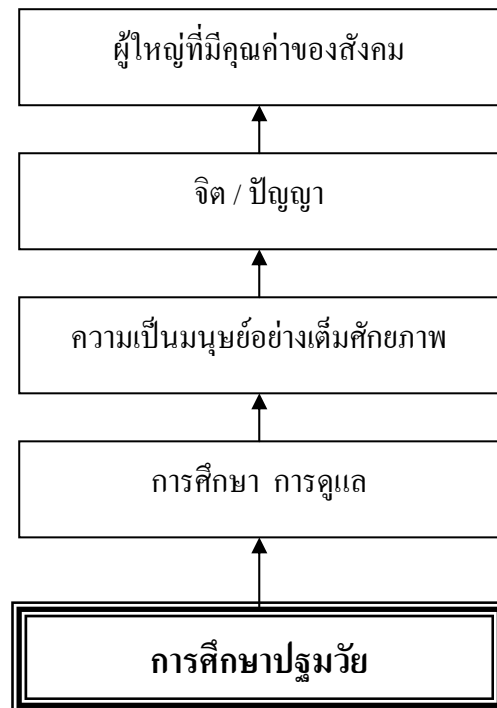
1. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา 900 กว่าโรงเรียน
2. การพัฒนาครูผู้สอนปฐมวัย 4,000 กว่าคน
3. ศึกษานิเทศก์และหัวหน้ากลุ่มนิเทศฯ

### แนวคิดการพัฒนา ใน 3 ประเด็นข้างต้นคือ

1. การจัดกลุ่มความรู้และการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ
2. ศึกษา วิจัย จัดหาวัตกรรมการพัฒนาครู
3. ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง



#### 4. การเข้าถึงคุณค่าของปฐมวัย



5. เป็นพี่เลี้ยงโรงเรียน ศูนย์เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
6. อบรมครูประจำการในเรื่อง ปฐมวัย
7. วิจัยแบบมีส่วนร่วม
8. จัดการเรียนการสอนเอกปฐมวัย ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท

#### การจัดการเรียนรู้ปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง

โดย : อาจารย์ธิดา / อาจารย์อภิสิทธิ์

#### การเรียนรู้โดยใช้สมอง (Brain Based Learning)

😊 สมองเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงออก โดยผ่านกระบวนการ

- การเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่
- สภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตภาพ
- สุขภาพอนามัย อาหาร น้ำดื่ม

☺ บทบาทในการทำให้เกิดการเก็บความทรงจำ

- การเรียนรู้แบบ DLP (Discovery Learning Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ โดยให้เด็กแต่ละคนได้ค้นพบศักยภาพด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทในการเปิดโอกาส สร้างโอกาส ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก

- การเรียนรู้แบบ DLP จะส่งผลถึงสมองส่วนต่าง ๆ (7 ส. สงสัย , สังเกต, สัมผัส , สืบค้น, สรุปผล ฯลฯ) ถ้าทำหน้าที่ใน 7 เรื่องนี้จะส่งผลต่อสมอง พัฒนาสมองโดยตรง กระบวนการที่ครูทำใน 7 เรื่อง เป็นการกระทำที่ส่งผลต่อสมองโดยตรง มีผลต่อการควบคุมร่างกาย และส่งผลไปยังสมอง การจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อสมองต้องให้เด็กทำกิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติจริง สัมผัสทุกอย่างด้วยความจริง ด้วยจิตวิญญาณ

- องค์ประกอบของจิตวิญญาณ (มนุษย์)

1. กาย
2. พลังชีวิต
3. ความรู้สึก (ใช่ / ไม่ใช่ / ถูก / ไม่ถูก)
4. ตระหนักรู้ (รู้ถึงเขา รู้ถึงเรา)

☺ การนำ 4 องค์ประกอบมาจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร

**1. กระทำซ้ำ** เด็กจะรู้สึกมั่นคง อบอุ่น สบายใจ กระทำซ้ำเพื่อความมั่นคง ถ้าเด็กรู้สึกไม่มั่นคงการเรียนรู้จะถูกปิดทันที แต่ไม่ใช่ซ้ำซาก สายตาของครูต้องมองเห็นความก้าวหน้าของเด็ก ครูให้งาน ความคิดเป็นของเด็ก

- จัดวัสดุหลากหลายให้แก่เด็ก เป็นการฝึกคิด จำแนก สังเกต จดจำ สมองของเด็กก็จะทำงานทันที วัสดุต้องเป็นวัสดุในท้องถิ่น หาได้ในท้องถิ่น เด็กจะชิน สนุก รู้จัก เป็นวัสดุพื้นฐานที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เด็กจะจินตนาการได้ละเอียด กว้าง

- การเรียนรู้ศิลปะและวิทยาศาสตร์ เกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กัน ครูต้องสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้สมองเด็กได้ทำงานอย่างสมดุลย์

**2. ความสมดุลย์** ทำให้การเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ใช้สมองทั้งสองส่วนอย่างสมดุล สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นการเรียนรู้ และผ่อนคลายอย่างเหมาะสม สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างในวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ภาวะที่เหมาะสมที่สุดของสมองคือ ภาวะที่สมองตื่นตัวแบบผ่อนคลาย กิจกรรมกระตุ้นการเคลื่อนไหว ประสาทรับ การสัมผัส

😊 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน

- เป็นห้องเรียนที่ปรับเปลี่ยนได้
- มีการตกแต่งห้องเรียน โดยนักเรียนและครู
- มีความโปร่ง อากาศถ่ายเทดี ให้ออกซิเจนอย่างพอเพียง
- มีแสงสว่างพอเหมาะ ไม่มีเสียงรบกวนจนเกินไป
- เป็นห้องเรียนเหมือนบ้าน อบอุ่น ปลอดภัย
- มีพื้นที่ส่วนรวม เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์กับสังคม
- ห้องเรียนต้องเหมาะกับวัย และเป็นห้องเรียนที่เล่าเรื่องได้
- มีบรรยากาศที่เป็นมิตร ครูต้องเป็นแบบอย่างที่สำคัญ

😊 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

ครูต้องชวนนักเรียนออกนอกห้องเรียน ต้องจัดแรลลี่บ่อย ๆ ให้กับเด็ก เป็นการฝึกการสังเกต ฝึกสมองให้กับเด็ก เด็กจะตื่นตัว และมีความสุขมาก

😊 อาหารโภชนาการ น้ำดื่ม

น้ำเป็นตัวหล่อเลี้ยงสมอง ชูปต่าง ๆ เป็นโภชนาการอย่างดีสำหรับเด็ก

😊 การเรียนรู้เรื่องของสมอง

สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่让孩子เห็นความสำคัญของสมอง

☆ การเล่น

☆ การพักผ่อน

☆ อาหาร

☆ การดื่มน้ำ

☆ การออกกำลังกาย